

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 368 sahifa,
1-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Milliy xarakter tushunchasining pedagogik va aksiologik talqini.....	10
Usmonova Muattar Bahadirjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'zini o'zi anglashida muloqotning o'rni	14
Yaxshiboyeva Zuhra, Pardayeva Munisa	
Maktabgacha ta'lim tizimida sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy usullari	17
Dilsora Shodmonova	
Педагогические предпосылки развития билингвизма у детей в дошкольных образовательных учреждениях	24
Истамова Нигора Азимжановна	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida neyrogimnastika texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik asoslari.....	29
Saidova Nigora Olimovna, G'ulomova Shaxnoza Abdusalom qizi	
Jismoniy tarbiya va sport: iqtidorli yoshlarni tanlash, saralash va ularni maqsadli tayyorlashning zamonaviy yo'llari.....	32
Muxamedjanov Shovkat Muxrumovich	
Yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasida tarixiy xotira, milliy meros va qadriyatlardan foydalanishning pedagogik asoslari.....	36
Nomozov Muhammadyusuf Meyliqul o'g'li	
Sport tashkilotlarida rahbarlik qilish va boshqarish.....	40
Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	
Formation and Development Stages of Terminology as a Scientific Discipline	44
Lola Mannobova	
Lexicographic Features of Onomastic Units in English and Uzbek Dictionaries	48
Berdiyeva Mashhura Tulqin qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining qobiliyat, qiziqish va o'rganish usullarini hisobga olgan pedagogik metodlar va dars rejaları	51
Abdullaeva Gulmira, Egamberganova Yorqinoy Ollobergan qizi	
Disputning ingliz romanlaridagi pragmatik va lingvokulturologik ko'rinishlari	55
Abdumalikova Diyoraxon Rafiqjon qizi	
O'yin texnologiyalarining aqliy rivojlanishida muammolari bo'lgan bolalar ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni	59
Abdunazarov Abdumutal Olimovich	
Auditoriyada va auditoriyadan tashqari jarayonda talabalar ijtimoiylashuvini rivojlantirish mexanizmlari	64
Alimova Gulrux Farhod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ fikrlashni rivojlantirishda interaktiv o'yin texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	70
Axtamova Mohinur O'tkir qizi	
Oilaviy zo'ravonlikka uchragan ayollarni qo'llab-quvvatlashda mahalla va ijtimoiy xizmatlarning o'rni	74
Dumarova Gulfira Kozimbekovna, To'liqinova Muxlisaxon Jamshid qizi	
O'zbek milliy romanchiligida tarixiy haqiqat va badiiy talqin (Xayriddin Sultonning "Yaldo kechasi" romani misolida)	78
G'aybulloyeva Parvina Samandar qizi	
Aqli zaif bolalarda kommunikativ faoliyatning ontogeneza shakllanishi	82
Hamraqulova Durdona Dilshod qizi	
Neuroeducation va Phygital Learning asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv faolligini rivojlantirish metodikasi	87
Hikmatova Yulduz Nuritdinovna	

Autizm spektri buzilgan bolalarning ijtimoiy-pedagogik moslashuvining nazariy asoslari	91
<i>Shodmanxojiyeva Iroda Ne'matulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda o'yin texnikalarining roli	95
<i>Jamolova Farida Fatillo qizi</i>	
Ta'lim qardosh tillarga yo'naltirilgan mtt direktorining boshqaruv kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida)	98
<i>Jumagulova Gulziya Madiyarovna</i>	
Oliy ta'limda talabalarning raqamli taqdimot va ommaviy nutq ko'nikmalarini axborot texnologiyalari vositasida takomillashtirish	103
<i>Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida o'yin texnologiyalari orqali nutq malakalarini rivojlantirish	107
<i>Maqsuda Maxsudovna Murodova</i>	
O'zbek tilida "nur" so'zining ko'chma ma'nolari	113
<i>Maxbuba Axatova</i>	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda raqamli texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	116
<i>Misirova Nodira Tovbayevna, Nosirova Dilfuza Sa'dullayevna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilida og'zaki nutqini shakllantirishdagi qiyinchiliklar	120
<i>Nabiyeva Xilola Abdulmuratovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari... ..	123
<i>Niyozova Maftuna Normaxmat qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida "Tarbiya" fanini tabiiy fanlar bilan integratsiyalash asosida ekologik tafakkurni shakllantirish.....	126
<i>Norbo'tayeva Iroda Yunusovna</i>	
Suzish vositalari yordamida talabalarning qo'l va oyoq mushaklarini rivojlantirish metodikasi	130
<i>Nosirov Sardor To'lqinjon o'g'li</i>	
Bo'lajak pedagoglarning metakognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	134
<i>Nosirova Ra'no Xamidovna</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	137
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalar nutqida noverbal vositalarning roli	142
<i>Qurbanova Surayyo Tuynazar qizi, Maqsudboyeva Dilbar Olimjon qizi</i>	
Texnologiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvning pedagogik zarurati va nazariy asoslari	146
<i>Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich</i>	
O'zbekistonning zamonaviy ta'lim muhitida o'zbek-rus bilingvizmi sharoitida o'quvchilar nutqining psixolingvistik xususiyatlari.....	149
<i>Qurdasheva Bonu Bexzod qizi</i>	
Xorij olimlari tadqiqotlarida prosotsial xulq-atvor namoyon bo'lishining o'rganilishi	153
<i>Rahimova Sarvinoz Odilboy qizi</i>	
Musiqqa fanlarini o'qitishda inquire-based learning texnologiyasidan foydalanish metodlari.....	157
<i>Raximova Dilbar Rizakulovna</i>	
Maktab rahbarining qaror qabul qilish uslubi pedagogik jamoa ijtimoiy faolligini rivojlantirish omili sifatida..	161
<i>Raximova Maryam O'tkir qizi</i>	
Yosh sportchilarda yurak-qon tomir tizimining morfofunksional adaptatsiyasi va sportchi yuragi fenomeni..	173
<i>Alimova Nasiba Adxamovna</i>	
Mintaqaviy iqtisodiyotda turizm klasterlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	179
<i>Kurbonova Kamola Ilxomovna</i>	
Nutq madaniyati va notiqlik san'ati	183
<i>Mamadaliyeva Lola Shailyasovna</i>	
Molekulyar fizikada klasster yondashuvi asosida masalalar yechish samaradorligini oshirish	188
<i>Mirzamuratov Baxodir Fayzullayevich</i>	
Oliy o'quv yurtlari, sport tashkilotlari va sport marketingi tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning zarurati.....	192
<i>Samatov Javlonbek Abdukayumovich</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini texnologiya darslarida turli materialdan amaliy ishlarni tashkil qilish metodikasi	195
<i>Sanakulov Xamrakul Rizakulovich, O'roqova Nigina Botirjon qizi, Xoliqulova Ozoda Shuxratovna</i>	
Modern Teaching Methods in English Language Learning.....	199
<i>Sarvinoz Abdulhakimova</i>	
Erkin Vohidov ijodining o'rganilishi	202
<i>Shahnoza Muhammadiyeva</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida nutqiy faoliyatni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	205
<i>Shopulatova Nasiba Umirovna</i>	
Yuqori intensivlikdagi atsiklik yuklamalar ta'sirida futbolchilar organizmi funksional holatining yoshga oid xususiyatlari.....	208
<i>Shukurova Sayyora Sa'dullaevna, Kadirov Abdurashid</i>	
Talabalarda badiiy did va estetik tarbiyasini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	211
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
The Role of Authentic Materials in Teaching English for Specific Purposes: Implications for Tourism Students.....	215
<i>Toshmamatova Marjona Olimjon kizi</i>	
Neyrokognitiv rivojlanish va bolalarning maktabga psixologik tayyorgarligi o'rtasidagi bog'liqlik	220
<i>Toshpo'latova Mahina Farxod qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda terminologik tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari	224
<i>Umaraliyeva Shahlo Sayfullo qizi</i>	
Artistic Pedagogy as a Basis for Developing Spiritual-Communicative Culture in Student Youth: Pedagogical Foundations	228
<i>Umarova Malika Khisabidinovna, Orifjonova Kamolabonu Kozimbek qizi</i>	
Pragmatic Competence and Cultural Adaptation in EFL Contexts: Challenges and Pedagogical Implications.....	232
<i>Veronica Khatamova</i>	
Ta'lim tojik tilida olib boriladigan maktablarda morfologiya o'qitish muammosi	236
<i>Xojiyeva Iroda Zokirjon qizi</i>	
Innovatsion yondashuv asosida "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tabiat bilan tanishtirish" modulini o'qitish metodikasi muammo sifatida	240
<i>Zaxro Yo'ldashovna Shanasirova</i>	
Interaktiv topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tiliga bo'lgan qiziqishlarini individuallashtirish	246
<i>Nishonova Gulchehra Ravshanjon qizi</i>	
The Role of Project-Based Learning and Artificial Intelligence Technologies in Enhancing Foreign Language Students' Academic Achievement and Motivation.....	250
<i>Olimov Sh. Sh., Zaripov K. Ya.</i>	
Mechanisms for Assessing Academic Achievements in the Finnish Education System and the Possibility of their Adaptation In Schools In Uzbekistan	254
<i>Saytbekova Svetlana Saylaubaevna</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish	257
<i>Xoldorova Mashxura G'ulomovna</i>	
Finlyandiya ta'lim tizimida o'quvchilarning o'zlashtirishini baholash mexanizmlari va ularni O'zbekiston maktablarida qo'llash istiqbollari.....	260
<i>Xudaybergenova Zuxra Isakovna</i>	
Jadidchilik harakati va uning pedagogik-ijtimoiy mohiyati hamda tamoyillari	263
<i>Yusupov Ma'mur Ma'rufovich</i>	
Проблемы нравственного воспитания личности в произведениях В. Распутина.....	269
<i>Рахимова Шахзода Равшановна</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik omillari	273
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarida tolerantlik madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari	276
<i>Xidirov Faxriddin Fozilovich</i>	
Транслингвальные практики русскоязычных мигрантов в условиях многоязычной среды	280
<i>Рахмонова Нилуфар Уткир кизи</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarda leksik-grammatik komponentni diagnostika qilish metodlari	284
<i>Mamatkulova Lobar Tolibjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning ta'limiy faoliyatini rivojlantirish.....	288
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Nutqdagi fonetik kamchiliklarning o'quv faoliyati va savodxonlikka ta'siri	293
<i>Xikmatova Saboxat Xusniddinovna</i>	
Oliy ta'limda sog'lom psixologik muhitni shakllantirish omillari	296
<i>Xusanbayeva Ziyoda Maxmutdjon qizi</i>	
Social-Psychological Factors of Increasing the Quality of Life	300
<i>Abdullaeva Ranazhon Matyakubovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiruvchi zamonaviy o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishning ilmiy-metodik asoslari.....	307
<i>Abdumalikova Gulchiray</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishning didaktik imkoniyatlari.....	311
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Sayfullayeva Dilnoza Amrullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslarida madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	316
<i>Azimova Maftuna Azizbekovna</i>	
Talabalarda lingvistik kompetensiyani rivojlantirishning pedagogik asoslari	321
<i>Eshbekova Dilnoza Ibraimovna</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarida moslashuvchanlikning psixologik xususiyatlari	324
<i>Fayziyeva Gulhayo Erkin qizi, Fatullayeva Manzura Idillo qizi</i>	
Naim Karimov talqinida Oybek badiiy tafakkurining biografik manbalari	327
<i>Jonpo'lotova Gulshoda Qobil qizi</i>	
Kurashchilarning kuch sifatini rivojlantirishda maxsus mashqlardan foydalanish	334
<i>Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy idealni shakllantirishning ijtimoiy-pedagogik asoslari	337
<i>Saidova Malika Erkin qizi</i>	
Yengil atletika texnikalarini pedagogik mahoratni rivojlantirish metodikalarida qo'llash	340
<i>Sattarov Qarshiboy Narqulovich, Mirzayev Karim Mamarasul o'g'li</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlarida shug'ullanuvchilarning tezkorlik va chidamlilik sifatlarini rivojlantirishning innovatsion metodikasi	344
<i>Sattarov Sardor Sunnatulloyevich</i>	
Innovatsion rivojlanish asosida uzluksiz ta'limning integratsiyalashgan mazmunini modellashtirish metodologiyasi.....	348
<i>Umarov Lutfillo Murodilloyevich</i>	
Milliy maktablarda rus tilini o'qitishda raqamli ta'lim resurslari va veb-saytlardan foydalanish metodikasi....	352
<i>Xolmirzayeva Munira Jahongir qizi</i>	
Педагогические основы повышения профессиональной компетентности будущих преподавателей физического воспитания высших образовательных учреждений	357
<i>Мавлянов Бахром Сангирович</i>	
Раннее выявление и мониторинг кожных заболеваний с помощью искусственного интеллекта: интегрированные архитектуры, алгоритмы и перспективы клинического внедрения	361
<i>Э. Ш. Назирова, Ш. Б. Абдусаломова</i>	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING NUTQIY KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRUVCHI ZAMONAVIY O'QUV TOPSHIRIQLARINI ISHLAB CHIQUVCHILARINING ILMIIY-METODIK ASOSLARI

Abdumalikova Gulchiroy

Jizzax davlat pedagogika universiteti
 Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 814-23-guruh talabasi

Ilmiy rahbar: Xadjimusayeva Nilufar

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinf (1-4-sinflar) o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini (tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish) rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy o'quv topshiriqlarini loyihalashning ilmiy-metodik asoslari tadqiq etilgan. Maqolada O'zbekiston Respublikasining ta'limga oid qonunchilik hujjatlari, xususan, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va Milliy o'quv dasturi talablari tahlil qilingan. Shuningdek, xalqaro baholash dasturlari (PIRLS) mezonlariga mos keladigan, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlashini shakllantiruvchi interaktiv topshiriqlar tizimi hamda ularni dars jarayoniga tatbiq etish metodikasi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, nutqiy ko'nikma, zamonaviy o'quv topshiriqlari, Milliy o'quv dasturi, PIRLS, tinglab tushunish, interaktiv metodlar, kompetensiya.

Abstract: This article examines the scientific and methodological foundations of designing modern educational tasks aimed at developing the speech skills (listening, speaking, reading and writing) of primary school students (grades 1-4). The article analyzes the legislative documents of the Republic of Uzbekistan on education, in particular, the Law "On Education" and the requirements of the National Curriculum. It also describes a system of interactive tasks that meet the criteria of international assessment programs (PIRLS), form independent and creative thinking of students, and the methodology for their implementation in the teaching process.

Key words: primary education, speaking skills, modern learning tasks, National Curriculum, PIRLS, listening comprehension, interactive methods, competence.

Аннотация: В данной статье рассматриваются научно-методические основы разработки современных учебных заданий, направленных на развитие речевых навыков (слушание, говорение, чтение и письмо) учащихся начальной школы (1-4 классы). Анализируются требования законодательных актов Республики Узбекистан в области образования, в частности, Закона "Об образовании" и Национальной учебной программы. Также описывается система интерактивных заданий, отвечающих критериям международных программ оценки (ПИРЛС), формирующих самостоятельное и творческое мышление учащихся, и методология их внедрения в.

Ключевые слова: начальное образование, навыки устной речи, современные учебные задания, Национальная учебная программа, PIRLS, понимание на слух, интерактивные методы, компетенция.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari shiddat bilan rivojlanayotgan davrda har tomonlama yetuk, mustaqil fikrlaydigan va o'z fikrini ona tilida ravon, mantiqiy jihatdan to'g'ri bayon qila oladigan shaxsni tarbiyalash ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Shaxsning nutqiy madaniyati va muloqot ko'nikmalari poydevori, shubhasiz, boshlang'ich ta'lim bosqichida qo'yiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy ko'nikmalarni (tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish) shakllantirish shunchaki grammatik qoidalarni yodlatish emas, balki ularni nutqiy vaziyatlarda erkin qo'llay olish layoqatini rivojlantirish demakdir.

Sobiq an'anaviy ta'lim tizimida uzoq yillar davomida o'quvchilarga tayyor bilimlarni berish, matnni mexanik yodlash va grammatik qoidalarni quruq takrorlashga asoslangan topshiriqlardan foydalanib kelindi. Biroq bunday yondashuv o'quvchining ijodiy fikrlashini cheklaydi, nutqiy faolligini so'ndiradi va ularni qolipga solib qo'yadi. Zamonaviy ta'lim paradigmasi esa o'quvchini ta'limning faol subyektiga aylantirishni, unda hayotiy ko'nikmalarni va funksional savodxonlikni shakllantirishni talab etadi. Shu bois, boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy ko'nikmalarini rivojlantiruvchi zamonaviy o'quv topshiriqlarini ishlab chiqish va ularning ilmiy-metodik asoslarini belgilash bugungi kun pedagogika fani va amaliyotining eng dolzarb masalalaridan biridir.

O'zbekistonda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, uning mazmuni va sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri etib belgilangan. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan metodik tizim bevosita mamlakatimizda qabul qilingan qonun va farmonlarga asoslanadi: O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni (2020-yil 23-sentyabr): Qonunning 9-moddasida umumiy o'rta ta'lim o'quvchilarda zarur bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish, ularni mustaqil fikrlash hamda ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilganligi alohida ta'kidlangan. Nutqiy ko'nikmalar mustaqil fikrlashning bevosita quroli bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 11-maydagi "2022–2026-yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi PF-134-sonli Farmoni: Ushbu hujjatda umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitish metodikasini modernizatsiya qilish, Milliy o'quv dasturini to'liq joriy etish va darsliklar sifatini tubdan yaxshilash vazifalari belgilangan. Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrda "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 997-sonli Qarori: Mazkur qaror asosida respublikamiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholovchi PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) xalqaro dasturida ishtirok etishi yo'lga qo'yildi. Bu darsliklar va o'quv topshiriqlari mazmunini matnni chuqur tushunish, tahlil qilish va undan amaliyotda foydalanish ko'nikmalariga moslashtirishni taqozo etadi. Ushbu huquqiy asoslar boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslarini til qoidalarini o'rgatishdan – nutqiy faoliyat turlarini tizimli rivojlantirishga o'tkazish zarurligini qonuniy jihatdan mustahkamlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Pedagogika va psixolingvistika fanlarida nutq murakkab psixofiziologik jarayon va inson faoliyatining alohida turi sifatida qaraladi. L.S.Vigotskiy, A.A.Leontyev singari olimlarning tadqiqotlariga ko'ra, bola nutqi uning tafakkuri bilan uzviy bog'liq holda rivojlanadi. Fikr nutqda shakllanadi va nutq orqali namoyon bo'ladi. Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilar (6-10 yosh) psixologiyasiga ko'ra, ularda ko'rgazmali-obrazli tafakkur yetakchi bo'lib, asta-sekin so'z mantiqiy tafakkur shakllana boshlaydi. Bu davrda nutq o'stirish metodikasi to'rtta asosiy nutqiy faoliyat turiga tayanadi:

1. **Tinglab tushunish (Auditing):** Axborotni quloq orqali qabul qilish, uning ma'nosini anglash va tahlil qilish.
2. **Gapirish:** O'z fikr, his-tuyg'u va munosabatini og'zaki shaklda (monologik va dialogik nutq) bayon qilish.
3. **O'qish:** Yozma matnni mexanik o'qish emas, balki uning ichki mantiqiy aloqalarini tushunish, muallif g'oyasini anglash.
4. **Yozish:** Fikrni imlo va punktuatsiya qoidalariga rioya qilgan holda yozma ravishda tizimli bayon etish.

Metodist olimlardan K.Qosimova, S.Fuzailov, M.Asqarovalarning ishlarida boshlang'ich sinflarda ona tili o'qitishning asosiy maqsadi o'quvchilarning bog'lanishli nutqini o'stirish ekanligi ta'kidlangan. Zamonaviy ilmiy yondashuv (STEAM va kompetensiyaviy yondashuv) esa ushbu nutqiy faoliyat turlarini bir-biridan ajratilgan holda emas, balki integratsiyalashgan (integrallashgan) holda o'qitishni talab qiladi. Ya'ni o'quvchi matnni tinglaydi, uni sherigi bilan muhokama qiladi (gapiradi), mavzuga oid qo'shimcha manbani o'qiydi va yakunda o'z fikrini yozma bayon etadi. Xuddi shunday zamonaviy o'quv topshiriqlari ham o'quvchining mustaqil va ijodiy fikrlashi uchun beriladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Zamonaviy o'quv topshiriqlari – bu o'quvchilarda shunchaki yodlab qolishni emas, balki tanqidiy va ijodiy fikrlashni, muammolarni hal etish ko'nikmalarini hamda amaliy tajribani shakllantirishga qaratilgan interfaol va kreativ vazifalardir. Ular ta'lim oluvchilarni darsning faol ishtirokchisiga aylantiradi. Qo'shimcha tariqasida shuni aytilish mumkinki, zamonaviy o'quv topshiriqlari muammoli, izlanuvchili va ijodiy xarakterga ega bo'lishi lozim. Ular o'quvchini faqat bitta to'g'ri javobni topishga emas, balki o'z shaxsiy munosabatini bildirishga, variantlarni solishtirishga undashi kerak.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bunday zamonaviy topshiriqlar har tomonlama foydali bo'lib, o'quvchilarning fikrlashiga va nutqiy ko'nikmalarining shakllanishiga ham xizmat qiladi. O'quvchilar bir-biri bilan hamkorlikda ish olib borganda nutqiy muammolari o'z-o'zidan yechim topa boshlaydi. Shuning uchun o'quvchilarga muntazam ravishda zamonaviy topshiriqlarni berish va ular bilan mashg'ul qilish lozim. Bunday topshiriqlarni xususiyatlari va ajralmas jihatlari ko'ra bir nechta guruhlariga ajratish mumkin.

Ular:

A. Tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi topshiriqlar:

Bu turdagi topshiriqlar o'quvchilarning diqqatini jamlash, eshitilgan axborotdan asosiy faktlarni ajratib olish va ularga munosabat bildirish qobiliyatini o'stiradi.

- "Davom ettir" topshirig'i: O'qituvchi ertak yoki hikoyani eng qiziqarli joyiga kelganda to'xtatadi. O'quvchilar voqealar rivojini o'zlaricha tasavvur qilib, og'zaki davom ettiradilar.
- "Rasmga jon kiriting" (Rolli o'yinlar): O'quvchilarga syujetli rasm beriladi va undagi personajlar o'rtasidagi dialogni sahnalashtirish topshiriladi. Bu topshiriq dialogik nutqni mukammallashtiradi.

B. O'qish savodxonligini (PIRLS talablari asosida) rivojlantiruvchi topshiriqlar:

- Xalqaro baholash dasturlari matn ustida ishlashning to'rt darajasini belgilaydi.

C. Yozma nutq va ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi topshiriqlar:

- "INSERT" (Aqliy hujum matritsasi): O'quvchi o'qigan matni bo'yicha o'ziga tanish (+), yangi (-), tushunarsiz (?) ma'lumotlarni jadvalga qisqa so'zlar bilan yozadi va keyin uni og'zaki asoslaydi.
- Erkin esse (5 daqiqalik yozma ish): O'quvchilarga hayotiy muammoli mavzu beriladi (Masalan: "Agar menda sehri tayog'cha bo'lsa, tabiatni qanday asrardim?"). O'quvchi imlo qoidalariga rioya qilgan holda o'z ichki kechinmalarini erkin yozadi.

Quyida 3-sinf "Ona tili va o'qish savodxonligi" darslarida o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini kompleks (integrallashgan) rivojlantirishga qaratilgan zamonaviy topshiriq blokining namunasi keltirilgan.

Mavzu: "Ona tabiatni asraylik"

Matn: "Yaxshilikning umri uzoq"

Bu matn bilan o'quvchilar tanishadi, sheriklariga matndagi voqealarni gapirib beradi va mavzu yuzasidan o'zining fikr mulohazalarini bildiradi. Bu topshiriqlarni olib borish va topshiriqlarni o'zgacha uslubda qo'llash o'qituvchining metodikasiga har tomonlama bog'liq. Chunki barcha o'quvchilarning e'tiborini jalb qila olishi kerak. Shuning uchun har bir o'qituvchi darslarda o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini zamonaviy topshiriqlar vositasida muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun quyidagi ilmiy-metodik tavsiyalarga amal qilish lozim:

1. **Lug'at boyligini tizimli oshirish:** Har bir darsda o'quvchiga notanish bo'lgan kamida 2-3 ta yangi so'zning ma'nosi (sinonimlari, antonimlari) kontekst ichida o'rgatilib, ularni o'z nutqida qo'llashga doir topshiriqlar berilishi kerak.
2. **Xatolarga nisbatan bag'rikenglik (tolerantlik):** Bola og'zaki gapirayotgan paytda uning nutqini har bir so'zda bo'lib, xatosini tuzatish bolada nutqiy qo'rquv (baryer) paydo qiladi. Xatolarni fikr yakunlangandan so'ng, umumlashtirgan holda tuzatish maqsadga muvofiq.
3. **Raqamli texnologiyalardan unumli foydalanish:** Nutqiy topshiriqlarni tayyorlashda Hot Potatoes (multi-media testlari), Dreamina (tasvirlar orqali hikoya yaratish) kabi zamonaviy platformalardan foydalanish darsning interaktivligini oshiradi.
4. **Baholash mezonlarini o'zgartirish:** O'quvchining nutqini baholashda faqat mexanik imlo xatolariga emas, balki uning fikrining mustaqilligi, original g'oyalari va gaplarni mantiqiy bog'lay olish qobiliyatiga alohida ball ajratilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ilmiy-metodik jihatdan to'g'ri loyihalangan zamonaviy topshiriqlar o'quvchilarni shunchaki tinglovchidan faol muloqotchi va ijodkor shaxsga aylantiradi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarning nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish masalasi ta'lim mazmunini yangilashning o'zak masalasidir. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim

to'g'risida"gi Qonuni, Prezident farmonlari va xalqaro PIRLS tadqiqotlari talablari asosida darsliklar hamda o'quv topshiriqlarini izlanuvchanlik, muammoli va ijodiy xarakterga o'tkazish bugungi kun metodikasining bosh mezonidir. Tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarining integrallashgan holda o'qitilishi kelajakda o'quvchilarning har qanday ijtimoiy-hayotiy vaziyatlarda o'z fikrini erkin va ta'sirli bayon qila olishiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. // <https://lex.uz/docs/-5013007>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarda xalq ta'limini rivojlantirish bo'yicha milliy dasturni tasdiqlash to'g'risida"gi PF-134-sonli Farmoni.// <https://lex.uz/docs/6008663>
3. Vazirlar Mahkamasining "Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 822-sonli Qarori. // <https://lex.uz/docs/-4097073>
4. Qosimova K., Fuzailov S., Ne'matova A. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Nosir, 2009.
5. Umumiy o'rta ta'limning Milliy o'quv dasturi. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021.
6. Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) Assessment Framework. – ISC, Boston College, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.